

Kansallisaarre kaipaa suojelua

Saimaannorppia on maailmassa reilut 400 yksilöä ja ne kaikki elävät Saimaalla. Saimaannorppa säilyy Suomen luonnon aarteena, kun suojelemme sitä yhdessä! Silloin tulevatkin sukupolvet voivat nähdä norpan luodoilla lepäilemässä tai sukeltelemassa selkävesillä.

Saimaannorpan kannan seurannasta ja suuresta osasta suojelutoimia vastaa Metsähallituksen Luontopalvelut. Suojeluun osallistuu viranomaisia, tutkijoita sekä satoja vapaaehtoisia.

Kalasta turvallisesti ja kierrä kinokset

Kalanpyydykset ovat norppakannan vakavin välitön uhka, sillä etenkin poikaset takertuvat helposti verkoihin. Ne voivat myös mennä kalan perässä katiskaan, mutta eivät pääse pois. Kalasta siis katiskalla, jonka nielu ei veny yli 15 cm leveäksi.

Verkkokalastusta ja muiden norpalle vaarallisten pyydysten käyttöä on rajoitettu Saimaalla sekä ajallisesti että alueellisesti. Voit katsoa voimassa olevat rajoitukset osoitteesta [kalastusrajoitus.fi](https://www.metsa.fi/kalastusrajoitus). Verkot ovat norpalle vaarallisia myös rajoitusten ulkopuolella.

Jos liikut talvisen Saimaan jäällä, kierrä selkävesien luodot ja niemenkärkien kinokset, sillä niissä voi olla norpan pesä. Jos emo pelästyy häiriötä, kuten moottorikelkkailua, synnytyks tai imetys voi häiriintyä.

Ilmoita sairaasta, vammautuneesta tai kuolleesta norpasta

- Jos havaitset mahdollisesti apua tarvitsevan norpan, on sitä syytä tarkkailla etäältä esim. kiikareilla, mutta sitä ei tule lähestyä tai häiritä. Voit ottaa myös valokuvan.
- Jos löydät kuolleen norpan, varmista, etteivät aallot vie sitä.
- Ilmoita pikaisesti Metsähallitukseen Savonlinnaan, puh. 0206 39 5000, tai poliisille.
- Kerro nimesi ja yhteystietosi sekä mistä ja milloin löysit norpan.
- Jos esim. mökkirantasi lähellä elelee norppa, voit ilmoittaa myös siitä Metsähallitukseen havaintolomakkeella (www.metsa.fi/saimaannorppa) tai sähköpostilla saimaannorppa@metsa.fi.

TIMO SEPPÄLÄINEN

Yhteisin voimin saimaannorpan avuksi

Yhteinen saimaannorppamme LIFE-hanke edistää norppien suojelua vuosina 2020–2025 monin eri keinoin:

- kehitämme uusia suojelutoimenpiteitä ja kannan-seurantamenetelmiä muuttuvassa ilmastossa
- selvitämme saimaannorpan terveydentilaa
- parannamme tietoisuutta saimaannorpan suojelusta
- valvomme rajoituksia, lisäksi neuvomme ja ohjaamme
- toimimme myös Saaristomeren itämerennorppakannan tilanteen parantamiseksi.

Hanketta vetää Metsähallituksen Luontopalvelut.

Kumppaneina ovat DocArt, Etelä-Karjalan Virkistysalue-säätiö, Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan ELY-keskukset, Suomen luonnonsuojeluliitto, Ruokavirasto, Luonnonvarakeskus, Turun ammattikorkeakoulu, Itä-Suomen yliopisto, Helsingin yliopisto, WWF Suomi ja Ahvenanmaan maakunnan hallitus.

www.metsa.fi/projekti/yhteinen-norppamme-life

HANKE ON SAANUT RAHOITUSTA EUROOPAN UNIONIN LIFE-OHJELMASTA. AINEISTON SISÄLTÖ HEIJASTELEE SEN TEKIJÖIDEN NÄKEMYKSIÄ, EIKÄ EUROOPAN KOMISSIO TAI CINEA OLE VASTUUSSA AINEISTON SISÄLTÄMIEN TIETOJEN KÄYTTÖSTÄ.

METSÄHALLITUS, LUONTOPALVELUT.

ETUKANNEN KUVA: TIMO SEPPÄLÄINEN, PIIRROKSET: TUPU VUORINEN.

GRANO OY, 20 000 KPL, 4/2023.

Uhanalainen saimaannorppa (Pusa hispida saimensis)

METSÄHALLITUS

TIMO SEPPÄLÄINEN

Kesä, Saimaa ja norpat

Vaikka saimaannorppa on hyvin harvinainen, sen voi havaita esimerkiksi karvanvaihtoaikaan toukokuun lopulla, kun se nousee kiville turkkiaan kuivattelemaan. Norpilla on usein omat suosikkipaikkansa, joilla ne loikoilevat kesästä toiseen. Jos löydät norpan makuupaikan, älä lähesty sitä, ettet säikäytä eläintä veteen. Hyvällä onnella voit seurata sen elämää vuosia. Vedessä norppa ei yleensä pelkää veneitä ja se voi jopa seurata maltillista veneilijää.

Eräs uhanalaisimmista

Saimaannorppa on eräs maailman uhanalaisimmista ja harvinaisimmista hylkeistä. Jääkauden jälkeisen maankohoamisen seurauksena norppa jäi eristyksiin muista norpan alalajeista yli 9 000 vuotta sitten. Saimaannorppa on ainoa Suomen kotoperäinen nisäkäs. Sen voi tavata missä päin Saimaata tahansa, todennäköisimmin Savonlinnan ympärillä Pihlaja- ja Haukivedellä. Linnansaaren ja Koloveden kansallispuistot sijaitsevat keskeisillä norppa-alueilla.

Saimaannorppaa pidettiin 1900-luvun alussa kalastukselle "sangen vahingollisena elävänä" ja siitä maksettiin tapporahaa vuoteen 1948, kunnes se rauhoitettiin vuonna 1955. Norppakanta pieneni aina 1980-luvun alkupuolelle saakka, jolloin hylkeitä sukelteli Saimaalla enää hieman alle 200. Suojelutoimien ansiosta kannan koko on kasvanut ja tällä hetkellä saimaannorppia on yli 400. Norppa on palannut joillekin vanhoille elinalueilleen, mutta lisääntymiseen hyvin

SAIMAANNORPPA (*Pusa hispida saimensis*)

Paino

- vastasyntyneenä 5 kg
- vieroitusiässä 20 kg
- täysikasvuisena 60 kg

Pituus

- vastasyntyneenä 65 cm
- vieroitusiässä 90 cm
- täysikasvuisena 130 cm

Sukukypsyys

- 4–6-vuotiaana

Elinikä

- maksimi yli 30 vuotta

Sukellus

- keskimäärin 3–7 min
- pisimmillään yli 20 min

sopiva luonnontilainen alue on pienentynyt. Nykyään suurimpia uhkia ovat hukkuminen kalanpyydyksiin, ilmastonmuutos, hajanainen ja pieni kanta sekä pesimäaikainen häirintä.

Saimaannorpan biologiaa

Saimaannorppa on sopeutunut hyvin vesielämään, ja se viettääkin valtaosan elämästään sukelluksissa. Norppa on taitava sukeltaja jo muutaman viikon iässä ja pystyy myös nukkumaan vedessä. Näköaistin lisäksi eläin hyödyntää viiksikarvaaistia tummissa vesissä. Aikuinen norppa on paikkauskollinen, joten saman yksilön voi tavata eri vuosina samoilta selkävesiltä. Norppa voi tehdä myös pitkiä retkiä Saimaan altaiden välillä.

Norppa syö pieniä kaloja. Se saalistaa sekä lahtien ruovi-koissa että järvenselillä. Norppayksilön paino, erityisesti sen rasvan määrä, vaihtelee voimakkaasti vuodenajan mukaan: suurimmillaan se on alkutalvella avovesikauden jälkeen ja pienimmillään alkukesällä lisääntymis- ja karvanvaihto-aikojen jälkeen. Ihonalainen rasvakerros on erinomainen eriste vedessä ja tekee norpan vartalosta virtaviivaan.

Saimaannorppakanta kasvaa hitaasti, sillä norppa tulee sukukypsäksi myöhään. Naaras synnyttää vuosittain yleensä yhden poikasen, ja erityisesti nuoriin ikäluokkiin kohdistuvan suuren kuolleisuuden vuoksi moni syntyneistä kuuteista ei saavuta lisääntymisikää.

Pesän turva tärkeää poikaselle

Saimaannorppa synnyttää helmi-maaliskuussa poikasen eli kuutin rannan lumikinokseen kaivamaansa pesään. Emo imettää kuuttia pesässä, joka suojaa pedoilta ja kylmettymiseltä. Norpan ainoana kulkutienä on avanto pesästä veteen.

Pesäpaikat sijaitsevat tavallisesti selkävesien saaristoissa ja luodoilla. Lumiluola ei näy hangen pinnalle, joten välttää liikkumista rantojen tuntumassa.

Lauhoina talvina pesimäolosuhteet ovat heikkoja ja poikaskuolleisuus kasvaa. Ilman pesän suojaava avojääle syntyneet kuutit ovat alttiimpia pedoille, häiriöille ja kylmettymiselle. Lumesta kasatut apukinokset ovatkin antaneet norpille tervetullutta suojaa. Myös keinopesiä on kehitetty lumettomien talvien varalle.

Emo vieroittaa kuutin jäiden lähden jälkeen toukokuun puolivälissä. Vieroituksen jälkeen kuutti alkaa laajentaa elinpiiriään, ja jo kesäkuun lopussa se on voinut matkata jopa kymmeniä kilometrejä synnyinluodoltaan.

TIMO SEPPÄLÄINEN

Norpan vuosi

Talvinen lumipesä antaa suojaa

Keskitalvella norppa pysyy ihmissilmältä piilossa. Se pitää auki hengitysavantoja ja nousee silloin tällöin lepäämään rantakinokseen kaivamaansa lumiluolaan.

Kevättalvella kuutti syntyy

Nestorinpäivän aikoihin (26.2.) norppaemo synnyttää lumipesän suojiin poikasen eli kuutin. Tuolloin emo ja kuutti kaipaavat imetysrauhaa ja ovat herkimmillään häiriöille.

Keväällä norpat parittelevat

Uudet norpanpoikaset saavat alkunsa maalis-huhtikuun vaihteessa.

Loppukevällä kuutti lähtee

Toukokuun puolivälissä emo vieroittaa kuutin, joka aloittaa itsenäisen elämän.

Kesän alussa norppa vaihtaa karvaansa

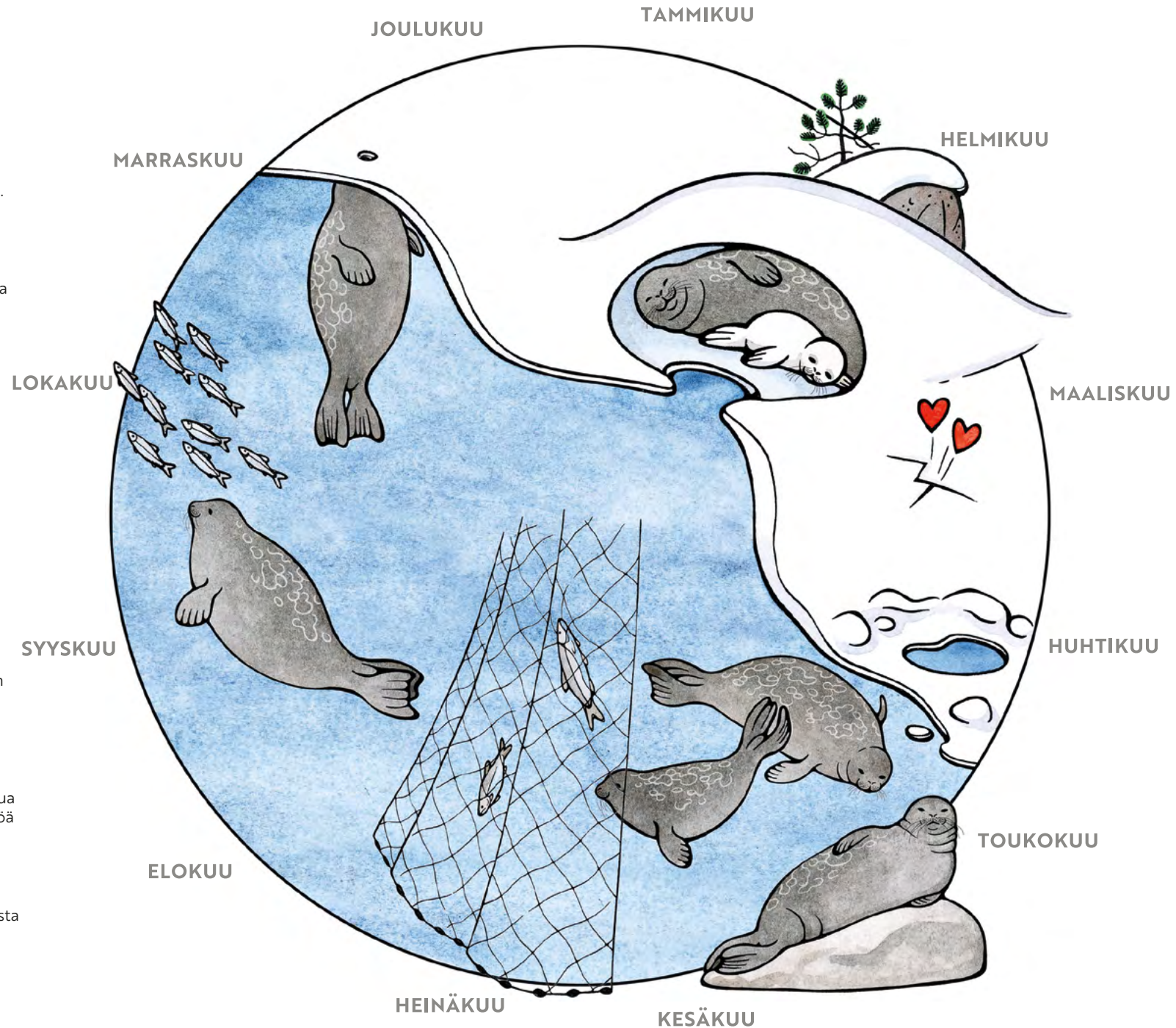
Saimaannorppien karvanvaihto on kiivaimmillaan toukokuun puolivälistä kesäkuun alkuun. Silloin ne makailevat rantakivillä jopa ympäri vuorokauden. Annathan karvaansa kuivattavan norpan loikoilla rauhassa. Häiriintymätön karvanvaihto on tärkeää sen hyvinvoinnille.

Kesällä norppa kohtaa vaaroja

Itsenäistä elämää aloitellessaan nuori norppa on suurimmassa vaarassa takertua kalaverkkoon tai joutua katiskaan. Norpille vaarallisten kalanpyydysten käyttöä on rajoitettu Saimaalla.

Syksyllä norppa vantertoituu

Syksyllä norpat kalastelevat ja kasvattavat rasvakerrosta talvea varten. Norppa käyttää ravinnokseen parvissa liikkuvia pienehköjä kaloja. Mieluisinta ruokaa ovat kuore, kiiski, ahven, muikku ja särkikalat.

MIINA AUTTILA

Suojelu ja kannan seuranta

Saimaannorppa, sen talvipesä ja lepokivet ovat rauhoitettuja luonnonsuojelulain nojalla. Lisäksi kansallispuistoihin ja muille suojelualueille on annettu mairinnousu- ja liikkumisrajoituksia. Norpan elinvaatimukset otetaan huomioon myös kaavoituksessa, ja norpalle vaarallista kalastusta on rajoitettu.

Norppakannan suotuisan kehityksen turvaamiseksi ihmisiä ohjataan käyttämään norppaystävällisiä kalanpyydyksiä ja neuvotaan antamaan norpille talvinen pesimärauha joulukuusta huhtikuuhun. Pesimäolosuhteiden varmistamiseksi kolataan talvisin apukinoksia sekä kehitetään keinopesiä lumettomien talvien varalle.

Kannanseurannan avulla pystytään arvioimaan suojelutoimien tehokkuus sekä reagoimaan nopeasti mahdollisiin uhkiin. Pesimäoloja ja syntyvyyttä, kuolinsyitä sekä lisääntymisalueiden luonnontilaa seurataan vuosittain. Kuolleina löydetyistä norpista saadaan selville ikä, sukupuoli, ja usein myös kuolinsyy, jotka ovat tärkeitä tietoja suojelun kannalta. Metsähallituksen Luontopalvelut vastaa suuresta osasta suojelutoimia ja saimaannorppakannan seurannasta.

TIMO SEPPÄLÄINEN

Lisätietoa saimaannorpasta

on osoitteessa: www.metsa.fi/saimaannorppa

Saimaannorpan keskeiset lisääntymisalueet

- Lisääntymisalue 1990-luku
- Lisääntymisalue 2010–2022
- Saimaa, norpan alkuperäinen lisääntymisalue

